

Om engelske enheder under felttoget i Kamerun, 1914-1916 - Del 3

Forsyningsenheder

Ansvar for forsyningstjenesten (*Director of Supply and Transport*) lå i hænderne på Kaptajn D.A. Wallbach, Nigerian Service, mens den daglige ledelse blev varetaget af løjtnant G.F. Hodgson.

	Antal (ca.)
Bærere fra ...	
Sierra Leone	1.275
Guldkysten	800
Nigeria	1.500

Forsyningstjenesten i den engelske del af ekspeditionskorpsen bestod pr. 23. september 1914 følgende af personel:

- 13 engelske officerer, 1 engelsk underofficer, 10 indfødte formænd samt 3.553 indfødte bærere fra de tre tidligere omtalte korps

I løbet af felttoget suppleres forsyningstjenesten med et betydeligt antal bærere fra de vestafrikanske kolonier samt lokalt hvervede. I alt 15-20.000 vestafrikanske og 10-15.000 lokale bærere gjorde tjeneste under felttoget. Man foretrak de vestafrikanske bærere, som var stærkere og mere udholdende, men det var ikke altid muligt at tilvejebringe det fornødne antal, selvom der hver måned tilgik personelerstatning fra de forskellige vestafrikanske besiddelser.

Ford truck and carriers on the march from Kisaki to the Rafiji River, East Africa, January, 1917 [1](#).

I oktober 1915 tilgår der ekspeditionskorpset et motoriseret transportkompagni - No. 581 Mechanical Transport Company, Army Service Corps - der bestod af:

Kilde 2, hvorfra oversigten stammer, oplyser videre, at der medfulgte rigelige forsyninger af drivmidler.

- 2 Ford personvogne
- 24 Ford transportvogne
- 4 Ford sygetransportvogne
- 2 Ford ambulancevogne
- 1 panservogn (type ukendt).

Billedet her - fra Østafrika - er det nærmeste, jeg kan komme kombinationen af den ældre og den nyere transportform - bærere og motorvogne.

Tabstal

En nøjagtig opgørelse af tabstallene fra det 18 måneder lange felttog foreligger ikke, men Kilde 2 anfører nedenstående:

Tabstal i det engelsk-franske ekspeditionskorps i Kamerun, 1914-1916	Engelske tab		Franske tab	
	Europæere	Indfødte Bærere	Europæere	Indfødte
Døde, inkl. døde som følge af sår	24	192	24	249
Sårede	30	557	102	483
Døde af sygdom	6	84	472	9
Savnede, krigsfanger og druknede	--	34	--	16

Tallene inkluderer ikke flådens tab og tabene blandt de enheder, der opererede med udgangspunkt i Nigeria. Kilde 3 anfører tallet 4.600 som et bud på samlet tabstal.

Sygdomme som malaria, dysenteri, lungebetændelse, reumatisme, beriberi og talrige tropesygdomme plagede såvel soldater som de mange indfødte bærere. Blandt alle deltagende på engelsk side blev ca. 2.500 personer hjemsendt som utjenstdygtige på grund af sygdom. Af de 15-20.000 bærere fra de vestafrikanske kolonier, som under felttoget opererede med udgangspunkt i Duala, blev 8.219 hjemsendt som utjenstdygtige på grund af sygdom.

Nigerian Marine Department

Nigeria Marine Vessel PORPOISE.

Fra Kilde 2.

Royal Niger Company oprettede i 1886 en civil transportflåde med base i Asaba og senere i Lokoja. Skibene besejlede bl.a. floderne Niger og Benue, men blev også indsat til støtte for militære operationer, både transport og ildstøtte.

Den engelske stat overtog i 1900 ejendomsretten til Nigeria fra Royal Niger Company, herunder også flådestyrken, der ved sammenlægningen af det nordlige og sydlige Nigeria i 1914 blev til Nigerian Marine Department.

I 1914 omfattede styrken ca. 90 engelske og ca. 1.000 menige, indfødte søfolk.

De menige søfolk kom fra Nigeria, Guldkysten og Sierra Leone, mens engelske søfolk var officerer og underofficerer, der tidligere havde gjort tjeneste i Royal Navy og/eller var medlemmer af Royal Naval Reserve.

Til støtte for enhederne fra Royal Navy - i første omgang krydseren HMS CUMBERLAND, kanonbåden

HMS DWARF og senere HMS CHALLENGER - opstillede og bemandede Nigerian Marine ved krigsudbruddet en hjælpeflåde bestående af lokale fartøjer fra Nigeria, der senere blev suppleret med erobrede tyske fartøjer.

Nigeria Marine Vessel Porpoise.

Fra Kilde 2.

Mange af fartøjerne blev bevæbnet med kanoner og maskingeværer fra de engelske fartøjer, som også stillede en del af betjeningsmandskabet. I alt 20 pjecer og 220 søfolk fra HMS CUMBERLAND, HMS CHALLENGER og HMS DWARF indgik i skibsbesætningerne, hvortil kom et antal marineinfanterister

Flådestyrken deltog bl.a. i opklaringsarbejdet forud for erobringen af Duala samt under de senere operationer langs floderne i Kamerun og overvågningen af kystlinjen.

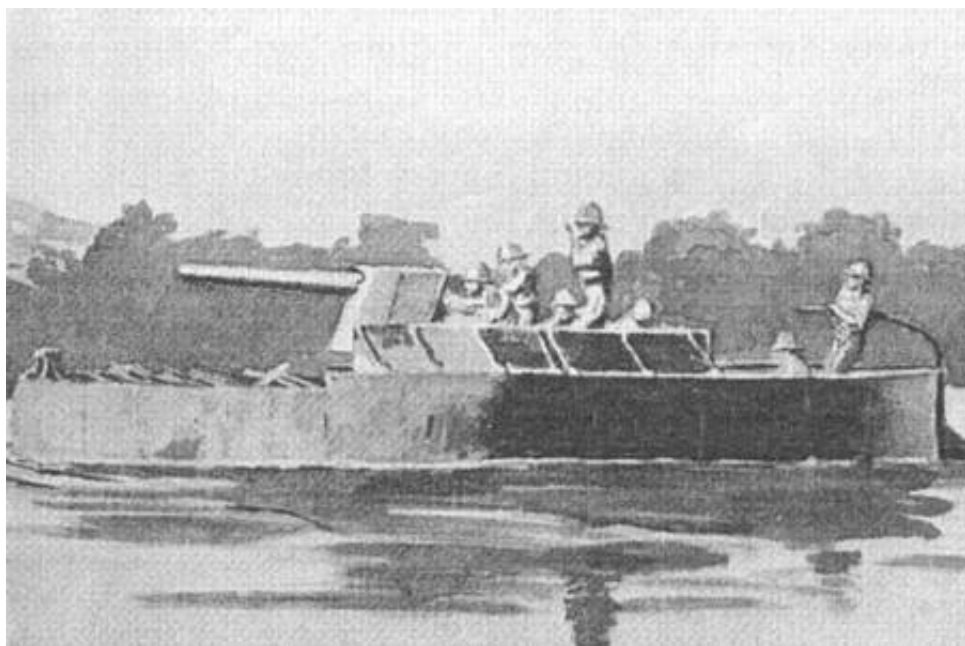
Hjælpefartøjer fra Nigerian Marine

Fartøj	Type	Bemærkning
IVY	Yacht	1 stk. 12-pdr kanon og 2 stk. 6-pdr kanoner
FULLAH	Lille transportfartøj	4 stk. 12-pdr kanoner
REMUS	Slæbebåd	3 stk. 12-pdr kanoner
PORPOISE	Slæbebåd; hjuldamp, med sidehjul	2 stk. 12-pdr kanoner
LAGOS	Lille transportfartøj	2 stk. 3-pdr kanoner
UROMI	Lille transportfartøj	2 stk. 3-pdr kanoner

SIR HUGH	Lille transportfartøj	2 stk. 3-pdr kanoner
SIR FREDERICK	Lille transportfartøj	2 stk. 3-pdr kanoner
LALA	Lille transportfartøj	1 stk. Maxim maskingevær

Fartøjer med lav dybgang, beregnet til at operere på floderne i Kamerun

BALBUS	Slæbebåd	
WALRUS	Slæbebåd	
ALIGATOR	Motorbarkasse (30 m lang)	
CROCODILE	Motorbarkasse (30 m lang)	
VAMPIRE	Dampbarkasse (24 m lang)	Lette kanoner og maskingeværer
VIGILANT	Dampbarkasse (24 m lang)	Lette kanoner og maskingeværer
MOLE	Muddermaskine	1 stk. 6-tommers kanon fra HMS Challenger
DREADNOUGHT	Stålpram	1 stk. 6-tommers kanon fra HMS Challenger

Stålprammen DREADNOUGHT,

udrustet med en 6-tommers kanon fra HMS CHALLENGER.

Fra Kilde 3.

Den improviserede bevæbning af fartøjerne blev i visse tilfælde - muligvis dampbarkasserne VAMPIRE og VIGILANT - også suppleret med pjecer fra franske orlogsfartøjer, der også bidrog med betjeningsmandskab.

Tidligere tyske fartøjer

MARGARET ELISABETH	Yacht; oprindelig HERZOGIN ELISABETH	2 stk. 12-pdr kanoner
SOKOTO	Kanonbåd; oprindelig SODEN	1 stk. 3-pdr kanon (hjuldamper, med hækhjul)

ANNA WOËRMANN Transportfartøj (2,335 BRT)

[2\)](#)

A crew of Koro coalers, Sierra Leone, ca. 1910.

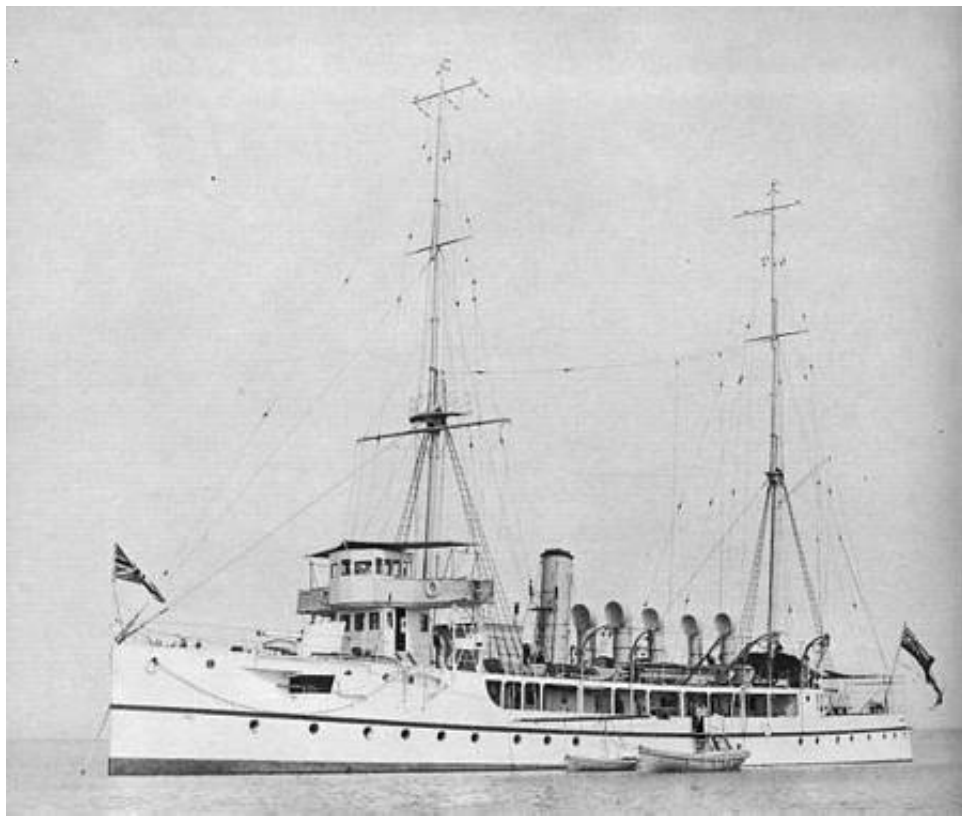
Fra NYPL Digital Gallery.

Selvom billedet ikke nødvendigvis forestiller materiel fra Nigerian Marine, giver det et indtryk af de involverede skibstyper - en slæbebåd og en pram.

Med til styrken må også regnes kabelskibet TRANSMITTER fra Freetown, der sikrede den engelske flådestyrke direkte telegrafforbindelse fra ankerpladsen foran Duala til London.

Man benyttede sig delvist af en eksisterende undersøisk kabelforbindelse mellem Duala og den engelske telegrafstation ved Bonny ved Niger flodens udmunding [3\)](#).

Royal Navy

*Kanonbåden HMS BRAMBLE, søsterskib til HMS DWARF.
Fra HMS DWARF (Clydebuilt Warships).*

Ved krigens begyndelse var kanonbåden HMS DWARF (kommandør F.E.K. Strong) det eneste engelske flådefartøj i Vestafrika og var da på værft i Freetown, Sierra Leone.

Forud for beslutningen om at invadere Kamerun blev krydseren HMS CUMBERLAND (kommandør Cyril Fuller), der indgik i 5. Krydsereskadre, som befandt sig nær De kanariske Øer, blev sendt til området i første omgang for at undersøge, om meldinger om tilstedeværelsen af større tyske orlogsfartøjer var korrekte, og siden - sammen med HMS DWARF - at opklare i området omkring Duala forud for iværksættelsen af den engelske landgang.

Sammen med det fransk-engelske ekspeditionskorps ankom også krydseren HMS CHALLENGER (kommandør C.P. Beaty-Pownall) til operationsområdet. Et fotografi af HMS CHALLENGER er vist i online-udgaven af Kilde 1.

	HMS DWARF	HMS CUMBERLAND	HMS CHALLENGER
Data 4)			
I tjeneste	1898-1924	1904-1921	1904-1920
Bevæbning	2 x 4-tommers kanoner 4 x 12-pundige kanoner	14 x 6-tommers kanoner 10 x 12-pundige kanoner 3 x 3-pundige kanoner 2 x 18-tommers torpedorør	11 x 6-tommers kanoner 9 x 12-pundige kanoner 6 x 3-pundige kanoner 2 x 18-tommers torpedorør
Længde	?	134,1 m	106,7 m
Bredde	?	20,1 m	16,5 m
	?	7,6 m	6,3 m

Dybgang

Fart	13 knob	23 knob	21 knob
Besætning	85 mand	678 mand	450 mand

A naval 12-pounder in action at Fort Dachang, Cameroons, 1915.

Fra Kilde 5.

To 12-pundige kanoner fra HMS CHALLENGER med besætning blev indsat i land.

I begyndelsen blev kanonerne trukket af de engelske søfolk, men dette - i sig selv anstrengende arbejde - kombineret med klimaet gjorde besætningerne totalt udasede. Siden blev indfødte bærere anvendt til at trække kanonerne, inklusive deres forstillinger.

HMS CUMBERLAND.

Fra World War 1 Naval Combat.

To af HMS CUMBERLAND's egne fartøjer - en vagtbåd (*picket-boat*) og en forpostbåd (*pinnace*) - blev indsat i opklaringsarbejdet forud for landsgangen ved Duala.

Da HMS CUMBERLAND i 4. december 1914 blev frigjort til andre operationer - i regi af 6. Krydsereskadre - forblev de to fartøjer i Kamerun til slutningen af felttoget, hvorefter de blev transporteret tilbage til England med civile fragtskibe.

*HMS CUMBERLAND's picket-boat
in the Cameroon River, 1915.*

Fra en nogenlunde samtidig bogillustration.

Kilde 2 oplyser at vagtbåden var udrustet med en 3-pundig kanon og et maskingevær, mens forpostbåden var udrustet med to maskingeværer. På den her viste illustration af vagtbåden er der dog kun et maskingevær.

Den ledsagende tekst lyder således:

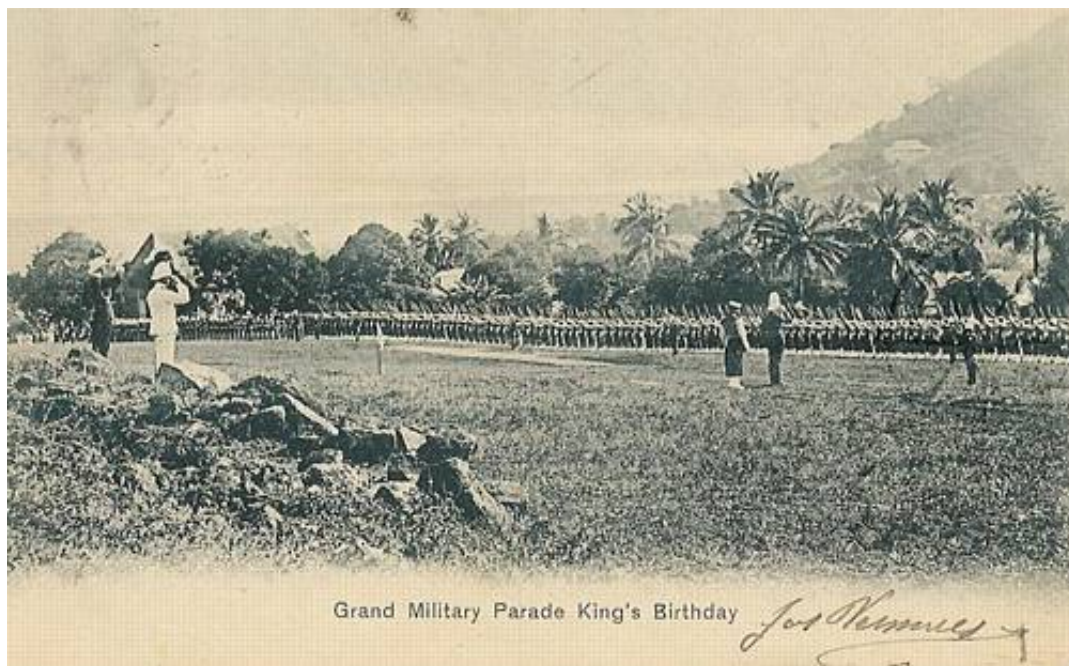
"This operation of our naval forces on the West Coast of Africa resulted in the unconditional surrender of Duala, the capital of the Cameroons to a Franco-British force commanded by Brigadier-General C.M. Dobell, D.S.O., following a bombardment by H.M.S. CUMBERLAND and DWARF.

An attempt to blow up and then to ram the DWARF failed, and several hundred prisoners fell into our hands, while the CUMBERLAND captured eight German merchant steamers and a bumboat off the mouth of the river.

Our picture is from a sketch by an officer who took part in the expedition."

Forstærkninger - West India Regiment

Bataljoner fra West India Regiment havde traditionelt været stationeret i Vestafrika og havde gennem årene deltaget i træfninger i Gambia, Sierra Leone, Guldkysten og Nigeria [5](#).

Sierra Leone - King's Birthday Parade, ca. 1906.

Fra et samtidigt postkort afsendt fra Freetown i 1906.

Hovedparten af soldaterne ser ud til at være fra West India Regiment.

Soldaterne længst til venstre ser ud til at være engelske artillerister, sandsynligvis fra 50th Company, Royal Garrison Artillery.

*1st Battalion,
West India Regiment,
ca. 1897.*

Fra NYPL Digital Library.

I 1914 bestod regimentet af:

- 1st Battalion, West India Regiment (*oberstløjtnant Hepworth Hill*), stationeret i Sierra Leone
- 2nd Battalion, West India Regiment, stationeret på Jamaica.

Regimentsmærke

The West India Regiment.

Tilvirket efter

The West

India Regiment 1959-1962

(The Ex-West Indian

Servicemen Association).

West India Regiment - Historisk resume

1888

The West India Regiment oprettes ved sammenlægning af 1st West India Regiment og 2nd West India Regiment (begge oprettet 1798)

1927

Regimentet nedlægges

Yderligere oplysninger om regimentet findes i Om British West Indies Regiment under Første Verdenskrig.

I Kamerun

Ved opstillingen af styrkerne, der skulle deltage i felttoget i Kamerun, forblev 1. Bataljon i Sierra Leone. I 1915 roterede bataljonerne mellem Sierra Leone og Jamaica, hvilket de traditionelt gjorde hvert andet år. I august 1915 var der behov for at forstærke enhederne i Kamerun, og 2nd Battalion, West India Regiment stillede:

- 2 infanterikompanier
- Maskingeværdeling (2 maskingeværer)
- Et antal signaluddannede soldater.

I sin omtale af regimentet fremhæver oberst Gorges (Kilde 3), at de generelt var mere veluddannede og initiativrige end mange af de vestafrikanske soldater; de var glimrende skytter og særdeles anvendelige i signaltjenesten.

2nd Bn. West India Regiment indskibes i Freetown, Sierra Leone, på vej mod Østafrika, 1916.
Fra Kilde 20.

De to infanterikompagnier og maskingeværdelingen blev indsat som forstærkninger af brigadegeneral Dobell's engelsk-franske ekspeditionskorps.

Signalfolkene indgik muligvis i de enheder, som - under kommando af brigadegeneral Cunliffe - opererede med udgangspunkt i Nigeria.

Uniformer

Regimentets gallauniform, der er vist indledningsvist, var inspireret af de franske zouavers uniform, mens feltuniformen omfattede den almindelige engelske tropeuniform, inkl. tropehjem. I Østafrika, hvor 2. Bataljon gjorde tjeneste fra 1916 til 1918 vakte det nogen opsigt blandt den indfødte befolkning at se indfødte soldater bære samme uniform som engelske soldater; de vestindiske soldater fik derfor betegnelsen "sorte europæere".

Forstærkninger - 5th Light Infantry

5th Light Infantry and 6th Jat Light Infantry.

Fra Kilde 21.

Fra venstre ses:

Havildar (*Musalman Rajput*)

Havildar (*Jat*)

I Kamerun udgjorde de vestindiske kompagnier sammen med 3 kompagnier fra den indiske bataljon 5th Light Infantry og 2 bjergkanoner den såkaldte *Bare Column* (efter byen Bare, hvorfra styrken rykkede ud).

Chefen for 5th Light Infantry - og *Bare Column* - var oberstløjtnant William Cotton.

Forud for indsættelsen i Kamerun, hvortil bataljonen ankom i august 1915, havde dele af bataljonens muslimske soldater gjort oprør den 15. februar 1915 i Singapore.

Der verserede rygter om, at bataljonen skulle indsættes mod tyrkere i Mesopotamien, hvilket faldt ikke faldt i god jord hos en del af soldaterne, der var rekrutteret blandt muslimske befolkningsgrupper - *Delhi Pathans*, *Delhi Ranghars* og *Baluchis* - samt sikher fra Punjab.

Forskellige subversive elementer [6](#)) havde tilskyndet til oprør, men det var tilsyneladende de ubegrundede rygter, der afstedkom oprøret. Bataljonen skulle 16. februar 1915 være forlagt til Hong Kong, men den daværende bataljonschef oberstløjtnant Edward Victor Martin orienterede ikke soldaterne om bestemmelsesstedet for forlægningen.

Oprøret er omtalt i *Om indiske enheder i Østafrika, 1915-1918* 7) (der også indeholder data om regimentets historie), *The Malay States Guides 1896-1919* og *Om British North Borneo Dyak Police, 1882-1918*. Se også *1915 Singapore Mutiny* (Wikipedia), der bl.a. indeholder et fotografi af nogle af

oprørernes endeligt.

Oprøret blev nedkæmpet i løbet af nogle dage og 126 soldater, der blev identificeret som hovedmændene bag oprøret kom for en krigsret. 37 blev dømt til døden og 41 deporteret for livstid, mens de resterende blev idømt fængselsstraffe. Resten af bataljonen stillede sig efterfølgende til rådighed for krigstjeneste - hvor som helst - for derved at fjerne oprørets skamplet fra bataljonens ellers gode navn.

I Kamerun

*Regimentsmærke
5th Light Infantry [8](#).*

Behovet for forstærkninger i Kamerun var stort, da tropesygdomme gjorde mange af soldaterne ukampdygtige, men mulighederne for at tilføre disse var ikke store. Det blev dog bestemt at overføre 5th Light Infantry til Kamerun.

I Kamerun var bataljonen indledningsvist organiseret i tre dobbeltkompagnier. I oktober 1915 blev organisationen ændret til seks kompagnier, hvorved organisationen blev tilsvarende de vestafrikanske enheder.

Styrketallet pr. 30. august 1915 angives i Kilde 2 til 546 mand, hvoraf 19 var sygemeldt. Bataljonen var udrustet med to maskingeværer.

I Kamerun - og under den efterfølgende indsats (fra marts 1916) i Østafrika - gjorde bataljonen god fyldest, og gjorde således sit til at fjerne oprørets skamplet. Regimentet blev nedlagt i 1922 i forbindelse med en sparerunde, men om oprøret var en medvirkende årsag til, at netop denne bataljon blev valgt, vides ikke.

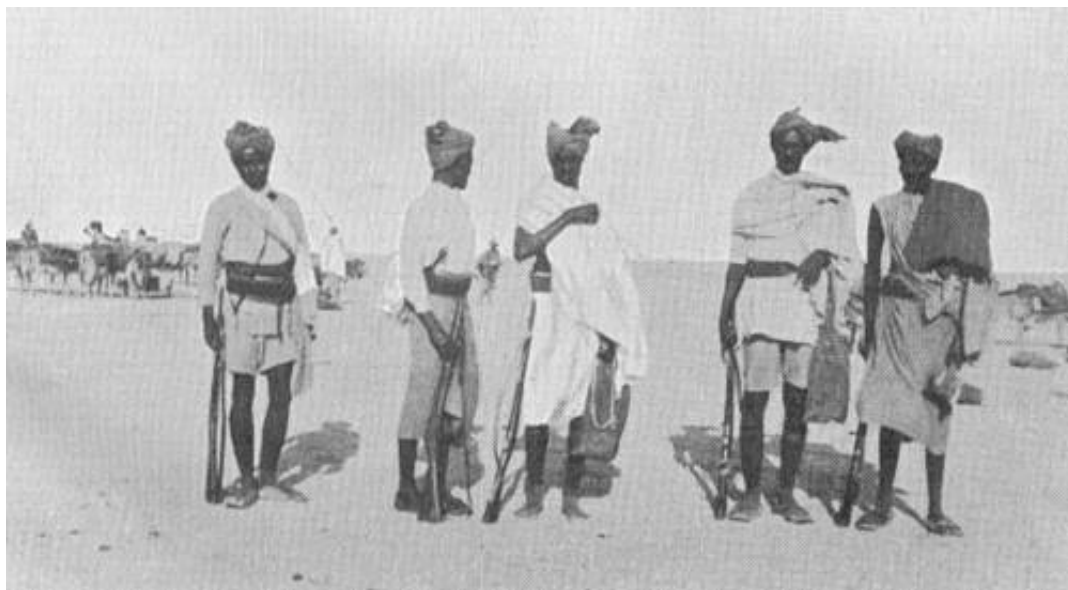
En gåde ...

På krigskirkegården i Berbera [9](#)) i Somalia (det daværende Engelsk Somaliland) mindes 56 faldne fra 5th Light Infantry. Hovedparten angives at være afdødt ved døden i 1918, men i hvilken sammenhæng soldaterne har fungeret i Engelsk Somaliland foreligger ikke oplyst.

Kilde 19 anfører, at en del af oprørerne blev deporteret til Østafrika. En mulighed kunne derfor være, at der er tale om soldater, der er døde i fangenskab. Hvis denne teori holder stik, kan det undre, at man fra officiel side har valgt at mindes afdøde oprørere sammen med faldne fra kamphandlinger. En anden mulighed er, at de pågældende soldater efter indsatsen i Tysk Østafrika meldte sig til tjeneste i Engelsk Somaliland, hvor et antal frivillige indiske soldater i 1917 blev hvervet som forstærkning af Somaliland Camel Corps til kampene mod The Mad Mullah [10](#)).

De indiske soldater formeredes i to infanterikompanier og et kamelberedent kompagni [11](#)). Styrketallet for de indiske kompagnier anføres som 400 geværer, mens kamelkorpset (to kamelberedne kompagnier og et ponyberedent kompagni) rådede over 500 geværer.

Medlemmer af det indfødte gendarmerikorps, Illalos, i Engelsk Somaliland, 1919.
Fra Smashing the Mullah - The Navy's Part - II (Naval Review, November 1921) [12](#)).

Styrken omfattede yderligere et antal indfødte gendarmere - *illalos* - (300 geværer). Den samlede styrke bestod af ca. 1.500 mand, der også rådede over 2 feltkanoner, 8 Maxim maskingeværer og 1 Lewis maskingevær.

De to forklaringer kunne måske også være sammenfaldende, idet behovet for at forstærke enhederne i Engelsk Somaliland var så stort, at man kunne se sig nødsaget til at rekrutterede blandt de deporterede oprørere.

Kilder

Felttoget i Kamerun

1. *Verdenskrigen, Hæfte 75, Kampene i Sydafrika* af H. Jenssen-Tusch, Johs. Lindbæk, H. Styrmer og E. Gyldenkrone, Gyldendalske Boghandel, Nordisk Forlag, København 1916. Se Om kampene i Kamerun, 1914-1916.
2. *History of the Great War, Military Operations - Togoland and the Cameroons, 1914-1916* af brigadegeneral F.J. Moberly, HMSO, London 1931. Genoptrykt 1995 af Imperial War Museum og Battery Press Inc., USA, ISBN: 0-89839-235-7. Originaludgaven kan lånes på Det kongelige Garnisonsbibliotek.
3. *The Great War in West Africa* af brigadegeneral E. Howard Gorges, Hutchinson, London, 1916. Genudgivet i 2004 af Naval & Military Press, London, ISBN 1-84574-115-3.
4. *The History of The Royal West African Frontier Force* af oberst A. Haywood og brigadegeneral F.A.S. Clarke, Gale & Polden, Aldershot, 1964.
5. *History of the Royal Regiment of Artillery - Forgotten Fronts and Home Base, 1914-18* af Sir Martin Farndale, Royal Artillery Institution, London 1988, ISBN 1-870114-05-1.
6. *History of the Royal Regiment of Artillery - Between the Wars, 1919-39* af B.P. Hughes, Brassey's, London 1992, ISBN 0-08-04098-9.
7. African participants in the First World War (Memorial Gates Trust).

Geografi

8. Descriptions of the various states of British West Africa af Leon Kriser (By Jingo!).

9. Africa (The British Empire).
10. *Politikens historiske Atlas*, Politikens Forlag, København 1961.

Enheder

11. West African Frontier Force (Online Nigeria).
12. Royal West African Frontier Force (Wikipedia).
13. Nigerian Navy (Online Nigeria).
14. Ghana Regiment (Wikipedia).
15. An Overview of the Evolution of the Nigerian Army af Nowa Omoigui (Segun Toyin Dawodu).
16. From "Glover's Hausas" to 4 Guards Battalion - 141 years later af Nowa Omoigui (Omoigui.com).
17. Awudu Katsena, Artillery Carrier & later Sergeant North Nigeria Regiment af Keith Steward (British Colonial History in Africa Research).

Uniformer mv.

18. *Colonial Armies in Africa 1850-1918* af Peter Abbot, Foundry Books Publications, Nottingham 2006, ISBN 1-90154-307-2.
19. *Small Wars and Skirmishes 1902-1918: Early Twentieth-century Colonial Campaigns in Africa, Asia and the Americas* af Edwin Herbert, Foundry Books Publications, Nottingham 2003, ISBN 1-90154-305-6.
20. *Armies in East-Africa 1914.18* af Peter Abbot, Men-at-Arms Nr. 379, Osprey Publishing, London 2002, ISBN 1-84176-489-2.
21. *Armies of India* af Major A.C. Lovett og Major G.F. MacMunn, Adam and Charles Black, London 1911.

Efterskrift

Houssa soldiers, West Coast of Africa.

Fra NYPL Digital Gallery.

Kort nr. 35 i serien *British Empire*, udgivet af Player's Cigarettes, 1904.

De officielle rapporter (*despatches*) om felttoget i Kamerun kan læses i London Gazette - se London Gazette, Fourth Supplement, 30 May 1916. Side 1-9 er skrevet af chefen for det engelsk-franske ekspeditionskorps, general Sir Charles M. Dobell, mens side 10-18 er skrevet af general F.H.G. Cunliffe, chefen for de engelske styrker i det nordlige Nigeria.

Af kortets bagside fremgår følgende:

"This represents a group of sturdy Houssa Soldiers, who after careful training under British Officers have done excellent service on the West Coast of Africa."

Per Finsted

Noter:

24) Fra *From Horse to Helicopter - Transporting the British Army in War and Peace 1648-1989* af John Sutton og John Walker, Leo Cooper, London 1990, ISBN 0-85052-724-4.

25) Sænket af tyskerne som blokskib ved Duala i 1914 og siden bjerget. Se German East Africa Line/Woermann Line (The Ship List) og Central Powers Warship Losses, 1914 + 1915 (WWI The Maritime War).

26) Om signalforbindelserne mellem Tyskland og kolonierne, se Die telegraphischen Verbindungen Deutschlands mit seinen Kolonien af Ober-Postpraktikant H. Thurn Koblenz (Jaduland).

27) Data stammer bl.a. fra HMS Dwarf (Clydebuilt Warships) samt Monmouth Class Armoured Cruisers og Challenger Class Second Class Protected Cruisers (World War 1 Naval Combat).

28) Se f.eks. The West India Regiment (Black and Asian History Map).

29) Til de subversive elementer hørte den tyske kaptajnløjtnant Julius Lauterbach fra SMS Emden, der var krigsfange i Singapore. (Kilde 19) Kaptajnløjtnant Lauterbach undslap fra Singapore og nåede efter en eventyrlig rejse tilbage til Tyskland i oktober 1915; hans egen beretning blev udgivet under navnet *10.000 Pfund Kopfpreis - tot oder lebendig - Fluchtabenteuer des ehemaligen Prisenoffiziers der S.M.S. Emden*, Verlag August Scherl, Berlin, 1917. I 2006 blev historien udgivet i romanform under titlen *Rogue Raider - The tale of Captain Lauterbach and the Singapore Mutiny* (Monsoon Books) af Nigel Barley. Efter bogen at dømme bestod Lauterbachs involvering i en indirekte ansporing til utilfredshed. Se også *An Emden officer escapes to Manila* (New York Times 24. juli 1915).

30) I det pågældende papir stiller jeg spørgsmålet, om oberstløjtnant Martin også førte bataljonen i Afrika. Med henvisning til Kilde 2 og 3 kan det nu fastslås, at dette ikke var tilfældet. Under oprøret havde den senere oberstløjtnant William Cotton rang af major - og måske funktion som næstkommanderende; han deltog aktivt i nedkæmpelsen af oprøret.

31) Fra 5th Light Infantry (The British Empire).

32) Se Berbera Memorial, Somalia (Commonwealth War Graves Commission).

33) Se *The Anglo-Somali War 1901-1920* af major Axel B. Aller, oprindeligt bragt i Militært Tidsskrift, april 1982.

34) Se *The King's African Rifles. A Study in the Military History of East and Central Africa, 1890-1945* af oberstløjtnant H. Moyse-Bartlett, Gale & Polden Ltd, Aldershot 1956, p. 422.

35) Første del af denne artikel findes i *Smashing the Mullah - The Navy's Part - I* (Naval Review, August 1921). Det er muligt, at soldaten til venstre i billedet ikke er en indfødt gendarm, men fra Somaliland Camel Corps.